

St. Anna Ziekenhuis

Pacemaker implantatie

WWW.ST-ANNA.NL

| bijzonder betrokken |

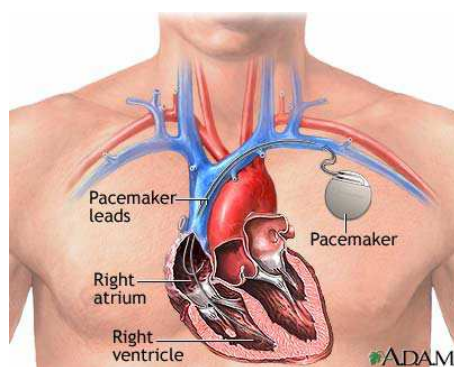
Inleiding

U komt binnenkort voor een pacemaker implantatie naar het St. Anna Ziekenhuis. Het inbrengen van een pacemaker gebeurt op de afdeling radiologie en is een kleine operatie onder plaatselijke verdoving.

Waarom een pacemaker

Uw hartslag is te traag of er treden korte pauzes in het hartritme op. Dit kan klachten geven van vermoeidheid, duizeligheid of flauwvallen. Een pacemaker (Engels voor "gangmaker") kan uw hart terug op de normale snelheid laten kloppen, continu of alleen als er pauzes in het hartritme optreden. Hiervoor geeft de pacemaker in het tempo wat nodig is kleine, niet-voelbare elektrische impulsen. De pacemaker zelf is een klein apparaatje dat onderhuids onder het rechter of linker sleutelbeen geplaatst wordt. De pacemaker is via een ader met het hart verbonden door één of twee draden en houdt voortdurend uw hartslag in de gaten, en valt in wanneer deze te traag wordt zonder dat u dit merkt.

De pacemaker wordt meestal rechts geplaatst, tenzij de cardioloog in overleg met u anders beslist.

Vorbereiding

- Als u ergens allergisch voor bent, moet u dit te melden.
- Het gebruik van bloedverdunners moet gestopt worden:
Marcoumar (fenprocoumon) 7 dagen en Sintromitis (acenocoumarol) 5 dagen van te voren.
Bloedverdunners Dabigatran, Pradaxa of Xarelto in overleg met cardioloog stoppen.
- Soms moeten Ascal of Plavix i.o.m. de cardioloog gestopt worden
- Zaken betreffende medicatie altijd overleggen met de cardioloog.

U neemt de volgende spullen mee naar het ziekenhuis

- Uw medicijnen in de originele doosjes.
- Toiletpullen, nachtgoed.
- Iets te lezen e.d.
- Als u gebruik wilt maken van de tv. overleg dat dan met de verpleegkundige.

De dag van de ingreep

- Als de ingreep in de ochtend plaatsvindt, moet u vanaf twaalf uur 's nachts nuchter blijven. U mag dan niets meer eten of drinken. Medicijnen mag u met een slokje water innemen. Als de ingreep in de middag plaatsvindt, mag u voor acht uur 's morgens een licht ontbijt en daarna moet u nuchter blijven.
- U mag de ochtend van de ingreep uw medicatie innemen behalve:
  - Bloedverdunners (wel Ascal en Plavix).
  - Diuretica (plastabletten); als het onderzoek na de middag plaatsvindt, mag u de ochtenddosering wel innemen. Als de ingreep 's ochtends plaatsvindt, mag u de

-
- o ochtenddosering na de ingreep innemen.
  - o Insuline: wanneer u normaal heeft gegeten, moet u uw normale dosering spuiten. Als u niet/ weinig hebt mogen eten, moet de dosering in overleg met de arts aangepast worden.
- Er worden, op de afdeling waar u opgenomen wordt, gegevens genoteerd zoals bloeddruk, pols, lengte, gewicht en temperatuur.
  - Als u de bloedverduuners Marcoumar of Sintromitis gebruikte, wordt er bloed geprikt om de waarden te controleren.
  - Bij een temperatuur hoger dan 38°C wordt overlegd met de cardioloog of de ingreep toch kan plaats vinden.
  - U wordt verzocht geen sierraden te dragen. Laat deze liever thuis.
  - Een bril mag opblijven tijdens de behandeling.
  - Contactlenzen, gehoorapparaat en gebitsprothese hoeven niet verwijderd te worden.
  - Als het nodig is wordt op de afdeling de linker of rechter borsthelft ruim geschoren m.b.v. een tondeuse door u zelf of een verpleegkundige.
  - Er wordt een infuusnaaldje ingebracht in de hand of arm.
  - Ongeveer een uur voor de ingreep krijgt u een rustgevend tabletje en antibiotica via het infuus. Ga voor de ingreep naar het toilet.
  - Uw eigen kleding moet uit en u krijgt een ziekenhuisjasje aan.
  - U wordt met het bed door vrijwilligers naar de afdeling radiologie gebracht, waar de ingreep zal plaatsvinden.
  - De ingreep vindt zoveel mogelijk plaats op de afgesproken tijd. Soms is het noodzakelijk daarvan af te wijken. Het kan zijn dat u eerder of later geholpen wordt.

Hoe verloopt de ingreep

Op de onderzoekskamer moet u vanuit het bed op de smalle onderzoekstafel overschuiven. U wordt aangesloten op een E.C.G.-monitor: Tijdens de gehele behandeling houden wij uw hartritme in de

---

gaten. Als u iets onaangenaams voelt zegt dit dan meteen. Het ziekenhuisjasje gaat uit en de linker of rechter borsthelft wordt gedesinfecteerd. U krijgt een steriel laken over u heen waar u uw handen onder moet laten liggen i.v.m. steriliteit. Uw hoofd blijft vrij. De cardioloog geeft een plaatselijke verdoving ter hoogte van het sleutelbeen. Daarna zal de cardioloog in de ader prikken onder het sleutelbeen en een buisje inbrengen. Dat geeft even een drukkend gevoel. Via dit buisje worden een of twee draden naar het hart gevoerd. Tijdens dit gedeelte van de ingreep komt het röntgenapparaat boven u te staan. Het kan zijn dat u even hartkloppingen voelt tijdens het positioneren van de draden. Als de juiste plaats gevonden is, worden de draden vastgehecht. U krijgt nu een verdoving op de plaats waar de pacemaker onder de huid wordt gelegd. Deze ruimte onder de huid wordt 'pocket' genoemd. Het maken van de 'pocket' voor de pacemaker kan ondanks de verdoving wat gevoelig zijn. Vervolgens worden de draden verbonden met de pacemaker en kan die in de pocket geplaatst worden. Daarna wordt de wond gehecht of gelijmd en wordt er een pleister opgeplakt. De ingreep duurt één tot anderhalf uur. Als u klaar bent schuift u van de onderzoektafel over in uw eigen bed en wordt u door de vrijwilligers terug naar de afdeling gebracht.

Periode na de ingreep

Na de implantatie blijft u een dag opgenomen. U moet gedurende 4 uur na de ingreep bedrust houden, waarbij de hoofdsteen maximaal 30 graden omhoog mag. De eerste 24 uur na de ingreep mag u alleen op uw rug of linkerzijde liggen als de pacemaker rechts is ingebracht. Bij implantatie links op uw rug of rechterzijde. De arm aan de kant van de pacemaker mag u 6 weken niet hoger dan uw schouder brengen omdat de elektroden tijd nodig hebben om in de hartwand vast te groeien.

U wordt aangesloten aan de telemetrie om uw hartritme in de gaten te houden. Hebt u na de ingreep ergens last van, meldt dit dan meteen aan de verpleegkundige.

Voor u de volgende dag naar huis gaat, wordt er een röntgenfoto gemaakt om de ligging van de pacemakerdraden te controleren. Tevens wordt de werking van de pacemaker gecontroleerd door de pacemakertechnicus.

Regels voor thuis

Wondverzorging:

De wond de eerste 5 dagen droog houden. Na 5 dagen mag u de pleister verwijderen en als de wond droog is hoeft u er niets meer op te plakken. Korstjes op de wond vallen er vanzelf af, krabt u niet vanwege infectiegevaar.

Oplosbare hechtingen of lijm zullen vanzelf verdwijnen.

Als er onoplosbare hechtingen zijn gebruikt, moeten deze na 7 dagen bij de huisarts verwijderd worden.

Baden/ douchen:

De wond de eerste 5 dagen droog houden. Daarna mag u kortdurend douchen tot de wond geheel gesloten is.

De eerste twee weken na de implantatie mag u niet in bad, zwemmen of naar de sauna.

Pijnmedicatie:

De plek waar de pacemaker is geïmplanteerd, blijft nog een aantal dagen gevoelig.

Indien nodig mag u bij wondpijn paracetamol 500mg om de vier uur gebruiken met een maximum van 6 tabletten per dag. Dit gedurende de eerste drie dagen.

Autorijden:

Na het plaatsen van de pacemaker mag u een maand niet autorijden. Dat heeft te maken met de genezing van de wond en het gewenningsproces aan de pacemaker zelf. Ook zou kort na de implantatie een elektrode los kunnen raken van de hartwand. De pacemaker verliest het contact met het hart en werkt niet meer. U zou dan uw oude klachten weer terug kunnen krijgen.

Lichamelijke activiteit:

De eerste zes weken na de ingreep mag u de arm aan de kant van de pacemaker niet zwaar belasten en niet boven uw hoofd verheffen. Dit betekent in de praktijk dat u bijvoorbeeld geen zware boodschappen mag tillen en voorzichtig moet doen met het aantrekken van een shirt. Wel moet u uw arm verder gewoon blijven gebruiken om stijfheid te voorkomen.

Sporten:

Na vijf weken mag u het sporten weer hervatten.

Controle afspraak

Na de implantatie moet u regelmatig voor controle komen. De eerste controle bij de pacemakertechnicus is 2 weken na het implanteren.

Daarna wordt u ongeveer iedere zes maanden gecontroleerd.

Bij de controle wordt de werking van de pacemaker en de werking van de batterij gemeten. Er kan ruim van tevoren geconstateerd worden wanneer de batterij van uw pacemaker aan vervanging toe is. Het is belangrijk om weten dat de batterij van een pacemaker nooit plotseling leeg raakt.

Gemiddeld gaat een batterij vijf tot tien jaar mee. Als de batterij van uw pacemaker bijna leeg is, krijgt u een nieuwe pacemaker.

Het dagelijks leven met een pacemaker

Net nadat u de pacemaker heeft gekregen voelt u mogelijk een tijdlang de elektroden trekken. Maak in het begin geen extreme rek- en strekbewegingen maken. De draden moeten eerst nog vastgroeien. Verder zult u in het dagelijks leven vrijwel niets merken van het feit dat u een pacemaker draagt. U kunt alle dagelijkse bezigheden normaal blijven doen. De meeste patiënten zeggen dat zij na ongeveer een half jaar aan de pacemaker gewend zijn.

Wandelen fietsen en sporten zijn in principe allemaal mogelijk met een pacemaker. Alleen bij bepaalde contactsporten (vecht/ balsporten) kan een klap of trap op de plek waar uw pacemaker zit, erg pijnlijk zijn. De pacemaker zelf zal hierdoor niet kapot gaan maar er is wel een kleine kans dat de aansluiting van een pacemaker elektrode knapt.

Beïnvloeding door elektrische apparaten is uitzonderlijk, zeker voor apparatuur die in en om het huis gebruikt wordt. Bij twijfel kunt u het beste overleggen met uw arts of pacemakertechnicus tijdens uw opname of controles.

Complicaties

Bij elke ingreep kunnen complicaties optreden. Een specialist zal dan ook altijd het belang van de ingreep afwegen tegenover de eventuele complicaties. De complicaties die bij deze ingreep kunnen optreden, zal de cardioloog met u bespreken.

Bij dringende problemen

Bij bijzonderheden zoals koorts (>38°C), nabloeden of andere klachten/ problemen kunt u tussen 8.30-17.00 uur contact opnemen met de **polikliniek cardiologie, telefoon: 040-286 4880**, en buiten deze uren met **de afdeling spoedeisende hulp, telefoon: 040-286 4834**

Vragen

Extra informatie vindt u ook in de folder van de Nederlandse hartstichting. Deze folders zijn niet bedoeld als vervanging van mondelinge informatie. Als u nog vragen hebt over de pacemaker implantatie dan kunt u daarvoor terecht bij een van de verpleegkundigen op de afdeling waar u wordt opgenomen of bij de cardioloog.

U kunt ook de volgende website bezoeken:

www.hartstichting.nl

www.mijncardioloog.com

Notities

Heeft u na het lezen van deze folder vragen? We raden u aan ze hier op te schrijven. Zo weet u zeker dat u ze niet vergeet.

St. Anna Ziekenhuis

locatie Geldrop

Bogardeind 2
5664 EH Geldrop

locatie Eindhoven

Antoon Coolenlaan 1-03
5644 RX Eindhoven

T 040-286 40 40

COLOFON

Opmerkingen, suggesties of aanvullingen op de folder kunt u kenbaar maken bij patiëntenvoorlichting:
patiëntenvoorlichting@st-anna.nl

WWW.ST-ANNA.NL

**CAR034
02-16**